

VERSLAG VAN KROPSLARASSENPROEVEN-2e BEOORDELING ONDER GLAS
IN DE VOORJAARSSTOOKTEELT 1969

genomen door proeftuinen, tuinbouwstudieclubs,
voorlichtingsassistenten e.d.

door

W. Koopmans

Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen - Wageningen

en

A.P. v.d. Hoeven

Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas - Naaldwijk

CRG

R
66
C
33

dbz 116

Stamboek no. 3430 - 2 -

VERSLAG VAN KROPSLARASSENPROEVEN-2e BEOORDELING ONDER GLAS
VOORJAARSSTOOKTEELT 1969

Inhoud

BIBLIOTHEEK
Proefstation voor de Groenten- en
Fruitteelt onder Glas te Naaldwijk. blz.

1. Samenvatting	2
2. Inleiding	3
3. Opgenomen rassen	3
4. De teeltomstandigheden	4
5. Resultaten	4
6. Bespreking van de rassen	9

1. Samenvatting

Rassen die in de rassenproeven-1e beoordeling 1968 een goede indruk hadden gemaakt, werden op 16 plaatsen nader onderzocht op hun gebruikswaarde. Het vergelijkingsras Rapide heeft geheel aan de verwachtingen voldaan. Briosso en Portato zijn beproevenswaard; de toegevoegde rassen Deci-Minor en Noran hebben in deze teelt onder bepaalde omstandigheden ook wel voldaan. Van Amora (ingezonden onder de naam Amanda) en Kolos kan dit niet worden gezegd. Solito (onvatbaar voor alle 4 thans bekende fysio's van *Bremia lactucae*) zal nog eens worden onderzocht in een wat latere teelt.

Meer exemplaren van dit verslag zijn gratis verkrijgbaar bij het Instituut voor de Veredeling van Tuinbouwgewassen, Postbus 16, Wageningen, en bij het Proefstation voor de Groente- en Fruitteelt onder Glas, Zuidweg 38, Naaldwijk.

2. Inleiding

Het doel van de proef was enkele rassen die in de rassenproeven-1e beoordeling 1968 een goede indruk hadden gemaakt op uitgebreidere schaal te onderzoeken op hun gebruikswaarde.

Hiertoe werden proefcollecties waarin deze rassen en enkele vergelijkingsrassen waren opgenomen ter beschikking gesteld van proeftuinen, tuinbouwstudieclubs en bedrijfsvoorlichters.

Door gelijk met het zaad een oogstlijst en richtlijnen voor het doen van waarnemingen ter beschikking te stellen is het gelukt enige uniformiteit in de waarnemingen te bereiken. Het blijkt overigens noodzakelijk te blijven streven naar een verdergaande uniformiteit.

In dit rapport wordt getracht de ervaringen die door de plaatselijke proefnemers zijn opgedaan samen te vatten.

3. Opgenomen rassen

In de rassenproeven-1e beoordeling in de voorjaarsstookteelt 1968 waren 5 rassen "waard geacht in uitgebreidere proeven te worden onderzocht". Hieraan werden ter vergelijking toegevoegd de rassen Rapide, Deci-Minor en Noran.

Aldus ontstond de in tabel 1 vermelde proefcollectie.

Tabel 1 - Opgenomen rassen

Ras	Ingezonden door
Amora ¹⁾	L. de Mos, Naaldwijk
Brioso (WR1808)	N.V. R. Zwaan, Rotterdam
Deci-Minor	idem
Kolos	N.V. C.W. Pannevis, Enkhuizen
Noran	N.V. R. Zwaan, Rotterdam
Portato (WR1802)	idem
Rapide	idem
Solito (WR2849)	idem

¹⁾ dit ras was in de proeven opgenomen onder de naam Amanda. Onder deze naam waren aanvankelijk 2 lijnen in de handel; één hiervan die in gebruikswaarde de meeste overeenkomst vertoont met Deciso, is thans in de handel onder de naam Amora. De andere lijn die in gebruikswaarde dicht bij Deci-Minor staat draagt ook nu nog de naam Amanda.

4. De teeltomstandigheden

Van 16 proefplaatsen werden de oogstlijsten tijdig terugontvangen. Deze proefplaatsen staan in tabel 2 vermeld met enkele gegevens ten aanzien van de teeltomstandigheden. De proeven 1, 3, 5, 13 en 16 waren in 2-voud opgezet; de proeven 4 en 12 in 4-voud.

Tabel 2 - Overzicht van de proefplaatsen

Proef nr.	Proefnemer + Plaats	Oogstdatum in 1969	Grondsoort	Ontsmet	Kastype	Verwarmd of koud
1	A.de Jong, Z.O.Beenster	22-1	zware zeeklei 50% afslib.	-	Venlo kas	verwarmd
2	D.Hulzebos, Erica	27/30-1	oude dalgr.	gestoomd	Venlo kas	verwarmd
3	K.Buitenlaar, Naaldwijk	11-2	lichte zavel	chloorpicr.	Venlo warenh.	verwarmd
4	I.Baelde, Bergschenhoek	11-2	sterk humeuse klei	chloorpicr.	Venlo hout	verwarmd
5	J.Biemans, Haarsteeg	19-2	zand 4 $\frac{1}{2}$ % humus	gestoomd	Venlo hout	verwarmd
6	M.G.Rosseboom, Sloten	21-2	veengrond	-	Venlo warenh.	verwarmd
7	A.E.Lintsen, Huissen	26-2	lichte zavel	-	-	verwarmd
8	A.E.Lintsen, Huissen	5-3	lichte zavel	-	-	verwarmd
9	G.J.Hiddink, Zutphen	5-3	lichte rivier- klei	gestoomd	Venlo	vorstvrij
10	L.Peters, Tegelen	11-3	zandgr. 7% org.stof	-	Venlo warenh.	licht verwarmd
11	A.E.Lintsen, Huissen	12-3	lichte zavel	-	-	vorstvrij
12	I.Baelde, Bleiswijk	13-3	klei	-	Venlo hout	verwarmd
13	C.H.W.Beenders, Helden	18-3	zand	-	Venlo warenh.	hetelucht
14	H.E.Kruiper, Berlikum	19-3	zavel	-	-	verwarmd
15	C.Heijkoop, Oosterbierum	27-3	klei	-	Venlo kas	lichte buisverw.
16	B.Meijndert, Berkel		humeuse klei	-	Venlo hout	verwarmd

Toelichting

Nr.9 is vroegtijdig geoogst, wegens 'wit' in de rassen Rapide, Amora, Noran en Kolos.

5. Resultaten

Tijdens de teelt zijn door de proefnemers, vaak in samenwerking met de proefveldhouder, collega's en tuinders de rassen volgens een onzerzijds geadviseerd schema beoordeeld. Bovendien zijn als regel de geoogste kroppen geteld en gewogen. De belangrijkste aldus verkregen gegevens zijn weer samengevat in onderstaande tabellen. Voor zover de proeven in meervoud waren opgezet zijn in de tabellen de gemiddelden van de herhalingen vermeld.

In sommige tabellen ontbreken een of enkele proefplaatsen; de plaatselijke proefnemer heeft dan geen cijfer voor de eigenschap vermeld of een cijfer gegeven dat niet vergeleken kan worden met de cijfers van de andere proefplaatsen.

In alle tabellen is een tiendelige schaal aangehouden; gegevens die waren uitgedrukt in een 5-delige schaal zijn omgerekend.

Tabel 3 - groeisnelheid

Proefnr.	Amora	Brioso	Deci-Minor	Kolos	Noran	Portato	Rapide	Solito
1	<u>9</u>	7,5	8	8	7	8	<u>9</u>	7,5
3	<u>7</u>	5	<u>7</u>	5	5	5	6	3
4	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>6</u>	4	<u>6</u>	4
5	6	<u>8</u>	6	7		5	6	6
6	6	6	6	6	<u>7</u>	6	6	6
7	<u>8</u>	6	<u>8</u>	6	5	6	6	7
8	7	6	6	6	5	6	6	<u>7,5</u>
10	<u>8</u>	<u>8</u>	4	4	6	6	6	6
11	<u>9</u>	<u>9</u>	7	<u>9</u>	<u>9</u>	6	<u>9</u>	<u>9</u>
12	4	4	6	7	2	4	<u>8</u>	7
13	<u>8</u>	6	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	7	<u>8</u>	6
16	<u>9</u>	<u>7,5</u>	<u>7</u>	<u>8,5</u>	<u>6</u>	<u>6,5</u>	<u>6</u>	<u>6</u>
gem.	7,3	6,8	6,6	6,7	6,0	5,8	6,8	6,3

Toelichting

Een laag cijfer duidt op een trage groei; een hoog cijfer op een grote groeisnelheid.

Tabel 4 - Kropvorm onderzijde

Br.nr.	Amara	Brioso	Deci-Minor	Kolos	Noran	Portato	Rapide	Solito
1	6	6	6	2	8	9	8	6
2	4	4	4	4		8	8	8
3	graterig	gesloten	goed	vast. stevig	graterig	gesloten	iets graterig	los en puntig
4	matig-goed	zeer goed	goed-zeer goed	goed-matig-graterig	goed-matig	zeer goed	goed-matig	matig-goed-graterig
5	4	8,5	4	7		8	6	6
6	4	6	4	6	4	6	6	4
7	graterig	goed	zeer goed	matig	goed	goed	graterig	goed
8	matig	goed	zeer goed	matig	zeer goed	zeer goed	matig	matig
9	vlak	iets puntig	graterig	iets puntig	goed	iets puntig	goed	puntig
10	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed	goed
11	goed	zeer goed	zeer goed	goed	matig	zeer goed	graterig	goed
12	6	8	6	6	4	8	8	8
13	goed	goed	matig goed	iets graterig	goed	mooi-goed	mooi	mooi
14	8	6	6	4	9	6	8	4
15	7	8	8	9	6	8	8,5	8,5
16	graterig-iets graterig	goed	iets graterig	graterig-goed	te graterig	goed	te graterig-iets graterig	iets graterig-te graterig-puntig

Toelichting

Een laag cijfer duidt op een minder mooie onderkant van de krop; is de krop van onderen mooi gesloten dan is dit aangegeven met een hoog cijfer.

Tabel 5 - Het gemiddeld kropgewicht uitgedrukt in kg. per 100 stuks

Proefnr.	Amora	Brioso	Deci-Minor	Kolos	Noran	Portato	Rapide	Solito
1	<u>18,5</u>	16,7	14,6	14,7	15,8	18,3	17,2	15,3
2	10,5	11,4	10,9	12,0		11,0	<u>12,9</u>	11,6
3	<u>17,8</u>	16,4	17,0	16,2	16,4	16,6	16,4	15,4
4	<u>18,1</u>	17,0	16,3	14,3	16,6	15,8	15,7	13,2
5	12,7	<u>14,0</u>	13,4	13,7		12,3	13,3	12,3
6	<u>13,0</u>	11,0	10,0	11,4	12,9	11,2	11,2	10,3
7	<u>26,0</u>	24,0	25,0	23,0	24,0	24,0	24,0	23,0
8	<u>27,0</u>	23,0	<u>27,0</u>	25,0	25,0	26,0	23,0	25,0
9	17,0	<u>19,0</u>	14,0	15,0	16,0	15,0	16,5	16,0
10	21,7	21,5	17,7	19,2	<u>22,8</u>	20,4	21,2	20,6
11	<u>25,0</u>	24,0	22,0	23,0	20,0	18,0	<u>25,0</u>	23,0
12	19,2	17,4	17,7	18,8	16,1	17,8	<u>19,9</u>	17,8
13	<u>22,2</u>	20,8	20,8	21,1	22,0	19,1	21,0	19,1
14	<u>15,7</u>	14,8	14,6	13,7	14,9	14,0	12,2	13,8
15	22,1	21,7	22,9	22,9	21,9	21,6	<u>23,2</u>	22,2
16	<u>16,3</u>	<u>15,3</u>	<u>14,6</u>	<u>14,0</u>	<u>14,5</u>	<u>14,6</u>	<u>14,0</u>	<u>15,4</u>
gem.	18,9	18,0	17,4	17,4	18,5	17,2	17,9	17,1

Toelichting

In iedere proef is het hoogste gemiddeld kropgewicht onderstreept.

Tabel 6 - Gebruikswaarde

Proefnr.	Amora	Brioso	Deci-Minor	Kolos	Noran	Portato	Rapide	Solito
1	6	4	4	2	6	<u>8</u>	6	4
2	4	<u>9</u>	6	<u>9</u>		8	<u>9</u>	<u>9</u>
3	6	7	7	6	6	<u>8</u>	6	3
4	6	6	<u>8</u>	4	6	6	6	2
5	2	<u>8</u>	4	6		7	6	4
6	6	6	4	6	<u>8</u>	<u>8</u>	6	4
7	5	6,5	<u>7</u>	5,5	5	6	6	6
8	6	6,5	7	7	5,5	7	6	<u>7,5</u>
9	4	<u>8</u>	2	6	6	6	6	6
10	<u>6</u>	<u>6</u>	4	4	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>6</u>
11	5	2	<u>8,5</u>	4	8	6	7	<u>8,5</u>
12	4	4	4	4	2	4	<u>6</u>	4
13	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	6	6	7	<u>8</u>	6
14	6	6	4	2	<u>8</u>	4	2	<u>8</u>
16	<u>4,5</u>	<u>7,5</u>	<u>5,5</u>	<u>5,5</u>	<u>3,5</u>	<u>6</u>	<u>6</u>	<u>3</u>
gem.	5,2	6,3	5,5	5,1	5,8	6,5	6,1	5,4

Toelichting

Een laag cijfer geeft aan dat de plaatselijke proefnemer het ras een geringe gebruikswaarde toekende; een hoog cijfer duidt erop dat het ras in de proef zeer goed heeft voldaan.

6. Bespreking van de rassen

Kenmerken waarin de rassen (vrijwel) met hun vergelijkingsras Rapide overeenkomen zijn in de onderstaande rassenbespreking meestal onbesproken gelaten.

Amora - Inzender: L. de Mos, Naaldwijk.

Dit ras was in de proeven opgenomen onder de naam Amanda.

Gemiddeld had Amora de grootste groeisnelheid van de onderzochte rassen. Op veel plaatsen liet de onderkant wat te wensen over.

Het kropgewicht lag op veel plaatsen hoog; in 8 proeven heeft Amora de zwaarste krop gegeven en op 2 plaatsen samen met een ander ras. Toch is de gebruikswaarde in deze teelt laag gewaardeerd. Uit de gemaakte opmerkingen blijkt dat Amora op vrij veel plaatsen te los is gegroeid en dat de kropvorm aan de bovenzijde te wensen overliet. Veel proefnemers vinden de kleur (te) donker.

We zijn van mening dat Amora voor deze teelt niet kan worden aanbevolen.

Brioso (voorheen WR1808) - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Groeide over het algemeen wat sneller dan Portato maar op een paar plaatsen liet de groei te wensen over. Was van boven goed gesloten. De krop heeft wat meer omvang dan die van Portato. Het kropgewicht was goed. Was van onderen goed gesloten. Heeft van vele proefnemers goede gebruikswaardecijfers gekregen. Onvatbaar voor de fysio's 1, 2 en 3 van 't wit (*Bremia lactuceae*) maar vatbaar voor de 4e fysio van deze schimmel.

Ons inziens een beproevenswaardig ras.

Zal door ons ook worden beproefd in de rassenproeven-2e beoordeling in een geforceerde teelt.

Deci-Minor - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Vertoonde op de meeste plaatsen een goede groei. Wat donkerder van kleur dan Rapide. Het kropgewicht was redelijk. De krop was op plaatsen met een wat welige groei (bijv. lichte en humeuze gronden) wat los en van onderen wat gratterig. Heeft op de zavelgronden beter voldaan dan op de zand- en veengronden. Over het algemeen heeft het vergelijkingsras Rapide beter voldaan behalve op de wat zwaardere gronden.

Kolos - Inzender: N.V. C.W. Pannevis, Enkhuizen.

Vertoonde een goede groei. De bovenkant van de krop was goed van model. Op vrij veel plaatsen liet de onderkant wat te wensen over. Had op enkele plaatsen wat last van rand en was nogal 'rijp' toen er werd geoogst. Het gemiddeld kropgewicht was redelijk.

Kolos is in de proeven laag gewaardeerd en heeft op slechts één plaats echt goed voldaan, vooral door de grote kropomvang.

Kan o.i. in deze teelt niet worden aanbevolen.

Noran - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Op enkele groeikrachtige gronden was de groei goed, maar op de meeste plaatsen viel de groei tegen. De krop van Noran sloot aan de bovenkant op vrij veel plaatsen niet of nauwelijks. De onderkant was op de meeste plaatsen redelijk. Het gemiddeld kropgewicht was goed. Toch heeft Noran op vrij veel plaatsen lage gebruikswaardecijfers gekregen. Op enkele plaatsen waar de omstandigheden gunstig waren voor een vlotte groei en/of andere rassen (meer rand op trad werd Noran goed gewaardeerd. In 7 proeven kwam nl. in 2 à 8 rassen rand voor; in slechts één proef was Noran ook aangetast en dan nog in geringe mate.

Portato (voorheen WR1802) - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Groeide in de meeste proeven matig snel. Is iets groener van kleur dan Rapide. Was van boven goed gesloten. Ook de onderkant is door verschillende proefnemers zeer goed beoordeeld. Het kropgewicht viel wat tegen; de krop is wat kleiner dan die van Rapide.

Onvatbaar voor de fysio's 1, 2 en 3 van 't wit (*Bremia lactucae*), maar vatbaar voor de 4e fysio van deze schimmel.

Als geheel heeft dit ras goed voldaan zeker daar waar de groeiomstandigheden goed waren. Het gemiddelde gebruikswaardecijfer ligt zelfs nog iets boven dat van Rapide. Op groeizame gronden en daar waar de groei middels iets hogere temperaturen wat wordt bevorderd zeker beproevenswaardig.

Zal door ons ook worden beproefd in de rassenproeven-2e beoordeling in een geforceerde teelt.

Rapide - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Dit vergelijkingsras heeft goed voldaan. Een uitvoerige beschrijving is te vinden in de Rassenlijst voor Groentegewassen.

Solito (voorheen WR2849) - Inzender: N.V. R. Zwaan, Rotterdam.

Groeide vrij goed. De krop sluit aan de bovenkant weinig. De onderkant liet op enkele plaatsen wat te wensen over. Het kropgewicht viel wat tegen. Gemiddeld genomen heeft dit ras niet erg voldaan maar op een 5-tal plaatsen behoorde Solito bij de beste rassen. De lage gebruikswaardecijfers werden geargumenteed met de matige groei, het vrij lage kropgewicht en het model dat verschillende proefnemers niet mooi vonden ').

Is onvatbaar voor de 4 thans bekende fysio's van 't wit (*Bremia lactucae*). Zal door ons nog eens worden opgenomen in de 2e beoordeling in een wat latere teelt.

') Volgens de inzender is Solito bestemd voor de normale koude of vorstvrij gehouden teelt.